

Vopaleczky György:

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ DIÁKOK A FŐVÁROSI VÁCI MIHÁLY KOLLÉGIUMBAN

A kollégium 1991 óta fogad különböző fogyatékkal élő fiatalokat, fiúkat és lányokat vegyesen.

Gondozásuk és nevelésük egy addig ismeretlen utat nyitott meg az intézmény életében. A pedagógus és a nem pedagógus személyzet olyan szakmai tevékenységbe kezdett, amely az intézményi munka alapjait is érintette. A nevelőtestülettel, a technikai személyzettel és a diáksággal is el kellett fogadtatni a sérült gyermekek jelenlétét, s az új feladatot. Ez – különösen a kezdeti időszakban - nem ment könnyen, nehézségekkel, buktatókkal teli utat kellett megtenni. Emellett folyamatos technikai és szakmai fejlesztést, önfejlesztést igényelt, és igényel azóta is.

Jelenleg hét hallássérült tanuló mellett tizenhárom látássérült, és huszonegy mozgássérült tanuló lakik a kollégiumban, 7 lány és 34 fiú.

A látássérült tanulók többsége a Vakok Általános Iskolájába jár, ezen kívül a Bornemissza Gimnáziumból, és a Neumann János Számítás-technikai Szakközépiskolából is vannak ilyen diákok. A mozgássérült tanulók a Neumann János Számítástechnikai Szakközépiskola diákjai, a hallássérült tanulók pedig a Török Béla Speciális Szakiskola diákjai. Egy érettségizett sérült tanuló lakik a kollégiumban.

A fiatalok három tanulócsoportban nyernek elhelyezést. Csoportvezetőik a többi érintett pedagógussal, és a segítő személyzettel (nővér, állandó taxisofőr, gyógytornászok) együttműködve végzik a tanulók gondozását, nevelését, s az ezzel járó további feladatokat, közreműködnek családjaik problémáinak, gondjainak könnyítésében, megoldásában.

A kollégiumi munkatársi kör, az iskola, a fejlesztő szakemberek és a szülők összehangolt munkája nagyon fontos mind a gondozási, mind a fejlesztőmunkában, mind a technikai problémák megoldásában, ami itt jól működik. Például, a kapcsolatfelvétel már februárban megtörténik: az iskolák bemutatják a leendő kollégista diákokat, valamint szüleiket. Így idejében megismerhetik az intézményt, a leendő környezetet, a pedagógusokat.

Vagy: a hétfélig hazautazásnál az állandóan rendelkezésre álló taxi viszi ki a tanulókat a megfelelő pályaudvarra. Ott felteszik őket a megfelelő buszra vagy vonatra, a szülők az otthoni állomáson várják gyermeküket.

A súlyosan mozgássérült fiatalok napi életvitelének segítésében a nővérnek van kiemelkedő szerepe.

Az iskolákkal összehangolt, személyre szabott foglalkoztatás tanulmányi szinten hozza meg gyümölcsét. Különösen a lemorzsolódás csökkentése kap jelentőséget, mert fizikai korlátaik miatt csak a szakképzettség megszerzése adhat lehetőséget e fiataloknak későbbi foglalkoztatásukhoz.

A sajátos nevelési igényű fiatalok közösségi élete

A kollégiumban élő sajátos nevelési igényű fiataloknak fizikai, érzékszervi, vagy esetleg ezek kombinációjából adódó problémájuk miatt lényegesen több nehézséggel kell megküzdeniük, mint a szerencsésebb többségnek. Ráadásul igen gyakori náluk a többszörös érintettség, hiszen a fizikai károsodás gyakran jár együtt különböző tanulási problémával is. De nem csupán fizikai hátránnyal kell megküzdeniük, hanem gyakran a szűkebb és tágabb környezet megértésének hiányával is. Ez olyan gátlásokat okoz bennük, ami megakadályozza, hogy teljesen kihasználják képességeiket. Ráadásul e nehéz lelki teher együtt jelentkezik az egészségeseknél is válságokat okozó viharos serdülőkorral.

Ha ezek a fiatalok azt tapasztalják, hogy a közösségben egyenrangú partnerként kezelik, s a többség befogadja őket, magabiztosabbá, önbizalmuk növekedése folytán pedig eredményesebbé válnak az élet minden területén, ami megkönnyíti a tágabb közösségekbe, a társadalomba való beilleszkedésüket.

A tapasztalatok szerint a kezdeti bizonytalanságukat, amelyet a sok körülöttük lévő egészséges tanuló látványa okoz, hamar leküzdik, és megtanulnak állapotukkal, egészséges társaikkal együtt élni.

Örvendetes tény, hogy az intézményben az ép diákok többsége elfogadja a sérült társakat, szolidárisak velük, és segítőkészek. Ezt nem csak a megfigyelések, hanem a tanulók körében végzett írásos elégedettség- és elvárás felmérések eredményei is igazolják.

Tehát nagyon fontos a bezártság, az elhatároltság csökkentése. Az integrációval mintát is kapnak, látják hogyan viselkednek egészséges társaik (ezzel együtt problémáikat is), mely segíti elfogadni állapotukat. Csökken belső feszültségük, amelyet az az ellentmondásos helyzet okoz, hogy igényük van egészséges társaikkal azonos elbánásra, de ugyanakkor úgy érzik, hogy nem tudnak megfelelni a követelményeknek.

A kollégium nevelőtestülete azon fáradozik, hogy nyíljon ki számukra a világ. Ha alkalmazható mintákat kapnak, könnyebbé válik társadalmi beilleszkedésük, magabiztosabbá válnak, önbizalmuk növekedése folytán pedig eredményesebbé. Ez megnöveli munkaerőpiaci versenyképességüket is, mely által hasznos tagjaivá válnak társadalmunknak.

A tanulmányi támogatás mellett a kollégium különösen előtérbe helyezi a közösségi tevékenységben, a (külső) programokban való részvételük segítségét, a rendezvényeken való fellépésüket, megjelenésüket, amely mind a diáktársaik, mind a nevelőtestület vonatkozásában kapcsolatrendszerük szélesedését eredményezi. Többen aktív tagjai a diákönkormányzatnak. A csoportfoglalkozások keretében, s a kollégiumi rendezvényeken rendszeresen szavalnak, zenélnek látássérült, mozgássérült tanulók is.

E fiatalok fejlesztése szempontjából jelentős sikerként könyvelhető el, hogy pályázati úton egy kisbuszt vásárolhatott az intézet. Ezzel lehetővé vált a sajátos nevelési igényű kollégisták külföldi – pályázati úton történő – utaztatása is. Jártak már Svájcban, majd két alkalommal Görögországban is. Felejthetetlen élményben volt részük, és érthető volt a diákok öröme, hiszen anyagi és egyéb feltételek hiányában jószerivel még Magyarországon belül sincs lehetőségük az utazásra.

Tanulás, rehabilitáció

A hallás- és látássérült tanulók önállóan közlekednek az iskolába, és vissza. A hazautazást is önállóan oldják meg. A súlyosabb mozgássérült tanulókat naponta taxi viszi az iskolába, és szállítja is haza (két olyan diák is van, akik csak kerekesszékekkel tudnak közlekedni).

A hallássérültek és a látássérültek az iskolában vesznek részt tanulókörön, így csak este hét óra után érkeznek be a kollégiumba.

A mozgássérült tanulók délutánonként szintén az iskolában vesznek részt tanulóköri foglalkozáson. Ezt bővíti tovább a kollégium egyéni foglalkozással és korrepetálással, melyhez külön tanulószoba áll rendelkezésre, ahol tanári segítség mellett tanulhatnak.

A felkészülés speciális eszközöket is kíván. Az intézmény fokozatosan javítja e téren a tárgyi feltételeket: személyi számítógépeket, laptopot, Braille- írógépet stb. szerzett be.

A hallás és látássérült tanulóknál iskolai keretekben oldják meg a testnevelést.

A mozgássérült tanulók a kollégium konditermében vehetnek részt gyógytestnevelés-órákon, mozgásjavító foglalkozáson. A kollégiumnak saját szakembere is van, de heti két alkalommal külső szakemberek is járnak a diákokhoz. Ezen kívül, kollégiumi pedagógus vezetésével rendszeres az uszodalátogatás.

Több sérült diák különböző sportágak (pl. sakk, úszás, barlangászás) versenyeiben rendszeresen indul, és ezeken szép eredményeket érnek el.

Összefoglalva, a sajátos nevelési igényűek nevelésében, a róluk való gondoskodásban, mire törekszik a kollégium?

Kapjon meg minden segítséget a tanuló ahhoz, hogy a lehető legjobb és az ő érdekeit szolgáló körülmények között éljen. Készüljön fel a felnőtt életre úgy, hogy az épek, egészségesek társadalmában egyenrangú emberként, önállóan élhessen. Kapja meg a szülő azt a lelki és gyakorlati segítséget, amelyre gyermeke nevelése során szüksége van. Jusson hozzá a pedagógus mindahhoz a speciális pedagógiai, szakmai ismerethez, amelyet használni tud a gyermek fejlesztésében, tanításában. Alakuljon ki együttműködés mindazok között, akik bármilyen módon segíthetik a speciális igényű tanulókat az önálló életvezetésre való felkészítésben, hogy munkájuk legyen egyre összehangoltabb, ezáltal eredményesebb.

A feladatok meghatározásánál azonban talán fontosabb az, hogy *hogyan* kívánja az intézmény azokat megoldani. Ebben az alábbi, Uwe Frehsenek a sérült emberek nevében megfogalmazott gondolata vezérli az abban közreműködőket:

„Nekünk nem egy óvón fölénk boruló ernyőre, hanem egy olyan világra van szükségünk, amelyben képesek vagyunk élni.”